ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Манявського ліцею
_____ Наталія МЕЛЬНИК
Наказ від 31.08.2026 р. № 70

ПОЛОЖЕННЯ
про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми у Манявському ліцеї

2026 рік

І. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає внутрішні засади, процедури, заходи та порядок дій учасників колективу Манявського ліцею (далі — Ліцей), спрямовані на своєчасне подання і розгляд повідомлень про виявлені прояви та/або ознаки насильства, зокрема булінгу (цькування), реагування на такі повідомлення, надання допомоги постраждалим особам, прийняття відповідних рішень, застосування заходів виховного впливу, а також запобігання та протидію повторенню таких випадків.

1.2. Положення розроблено на основі нормативно-правової бази України:

- **Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми**, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04 червня 2025 р. № 658;
- **Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 р. № 1513 (у редакції наказу МОН України від 18 червня 2026 р. № 961);
- **Порядку застосування заходів виховного впливу**, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 р. № 1646 (у редакції наказу МОН України від 18 червня 2026 р. № 961);
- **Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження,** затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 червня 2020 р. № 585;
- Законів України «Про освіту», «Про охорону дитинства», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про соціальні послуги», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».

1.3. Положення поширюється на всіх учасників колективу Ліцею: здобувачів освіти, керівництво, педагогічних та інших працівників Ліцею, батьків або інших законних представників дітей, а також осіб, залучених до освітнього процесу.

1.4. **Основні терміни та їх визначення:**

- **Булінг (цькування)** — психологічне, фізичне, економічне чи сексуальне насильство, тобто будь-яке умисне діяння (дія або бездіяльність), у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке **систематично** вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками колективу закладу освіти, або дитиною стосовно іншого учасника цього колективу та яке порушує права, свободи, законні інтереси постраждалої особи та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків.
- **Систематичність насильства** — вчинення дій два і більше разів протягом 12 місяців з дня реєстрації повідомлення про перший випадок або з дня вчинення першого насильства (незалежно від наявності повідомлення та його реєстрації).
- **Кривдник** — учасник колективу, який вчинив насильство, зокрема булінг (цькування), стосовно іншого учасника цього колективу.
- **Постраждала особа** — учасник колективу, стосовно якого вчинено насильство.
- **Свідок** — особа, яка була очевидцем насильства або якій відомі будь-які обставини, що стосуються випадку насильства.
- **Учасники колективу** — здобувачі освіти, працівники Ліцею, інші особи, залучені до освітнього процесу.

1.5. **Принципи діяльності з запобігання та протидії насильству:**

- найкращі інтереси дитини як найвищий пріоритет;
- недискримінація за будь-якими ознаками;
- ненасильницька поведінка у міжособистісних стосунках;
- партнерство та підтримка між педагогічним колективом і батьками;
- особистісно-орієнтований підхід;
- розвиток соціального та емоційного інтелекту;
- гендерна рівність;
- участь учасників освітнього процесу у прийнятті рішень.

ІІ. Прояви, ознаки насильства та індикатори ризику

2.1. **Проявами, що можуть свідчити про випадок насильства, є:**

- замкнутість, тривожність, страх, депресивні стани, аутоагресія (самоушкодження) або суїцидальні прояви;
- демонстрація відсутності страху, ризикована, зухвала, неврівноважена поведінка, агресивність, напади люті;
- різка зміна поведінки, відлюдкуватість, уникнення спілкування, ізоляція чи виключення з групи;
- відмова відвідувати Ліцей, схильність до пропуску занять;
- явні фізичні ушкодження, скарги на біль, нудоту, намагання приховати травми;
- вимагання коштів, їжі, майна, пошкодження чи зникнення особистих речей;
- погрози, принизливі жарти, образи сексуального (інтимного) характеру, поширення образливих фото-, відео-, аудіоматеріалів або чуток.

2.2. **Ознаками вчинення насильства вважаються будь-які умисні дії проти волі особи:**

- *Економічного характеру:* позбавлення їжі, одягу, коштів, майна, примушування до праці, перешкоджання в отриманні освітніх послуг.
- *Психологічного характеру:* словесні образи, погрози, приниження, переслідування, залякування, обмеження волевиявлення.
- *Сексуального характеру:* будь-яка небажана вербальна, невербальна чи фізична поведінка сексуального характеру, непристойні жести, поширення матеріалів інтимного змісту.
- *Фізичного характеру:* будь-які небажані фізичні дії (штовхання, удари, щипання, кусання, стусани тощо).

2.3. **Правила безпечного контакту працівників із дітьми:**

- Працівники Ліцею зобов’язані не допускати фізичного контакту з дитиною, якщо він не є необхідним відповідно до змісту освітніх чи спортивно-виховних заходів або надання домедичної допомоги.
- Якщо необхідний фізичний контакт передбачений, він проводиться **у присутності не менше ніж однієї повнолітньої особи** або у приміщенні з вільним доступом інших осіб без перешкод для самостійного виходу дитини.

III. Порядок подання та реєстрації повідомлень

3.1. Будь-який працівник, здобувач освіти чи інший учасник освітнього процесу, який виявив ознаки насильства або прояви, що про це свідчать, зобов'язаний повідомити про це директора Ліцею (або визначену відповідальну особу).

3.2. **Способи подання повідомлень:**

- усна заява особисто директору або відповідальній особі;
- письмова заява (у довільній формі або за формою первинного повідомлення);
- електронний лист на офіційну електронну пошту Ліцею;
- телефонний зв'язок за визначеними номерами Ліцею;
- спеціальна скринька для паперових повідомлень (з можливістю анонімного звернення).

3.3. **У разі підозри керівника Ліцею:**

Якщо у вчиненні насильства підозрюється директор Ліцею, повідомлення подається безпосередньо засновнику закладу освіти або відповідному органу управління освітою.

3.4. **Реєстрація:**

- Усі повідомлення (зокрема анонімні) реєструються визначеною відповідальною особою в **Журналі обліку внутрішніх інцидентів (Журналі безпеки)** у день їх надходження.
- Якщо повідомлення надійшло у святковий, вихідний чи позаробочий час, воно реєструється у перший робочий день.

IV. Процедура та строки реагування

1. Припинення насильства та домедична допомога:

Термін: негайно (при виявленні).

Працівник Ліцею, який виявив факт або ознаки насильства:

2. Невідкладні дії керівника за наявності ознак насильства:

Термін: до 3 годин з моменту виявлення ознак.

У разі підтвердження ознак насильства директор Ліцею протягом 3 годин зобов'язаний:

3. Аналіз при відсутності ознак насильства:

Термін: до 1 доби.

Якщо за результатами розгляду повідомлення ознак насильства не виявлено, керівник та відповідальні особи аналізують інформацію на предмет наявності потенційних ризиків та вживають превентивних заходів щодо їх усунення.

4. Скликання та засідання Комісії:

Термін: До 3 робочих днів.

Керівник Ліцею скликає засідання Комісії з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми для визначення комплексу заходів виховного впливу, допомоги та підтримки.

V. Робота Комісії та забезпечення прав дитини

5.1. Порядок формування, склад, регламент та повноваження Комісії регулюються Порядком реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми (Постанова КМУ № 1513).

5.2. **Встановлення факту булінгу:**

Факт вчинення булінгу (цькування) встановлюється **виключно рішенням суду**, яке набрало законної сили. Встановлення юридичного факту булінгу не є метою чи завданням Комісії Ліцею.

5.3. **Право дитини бути вислуханою:**

- Рішення Комісії приймаються з дотриманням принципу найкращих інтересів дитини.
- Вислуховування дитини здійснюється безпосередньо у присутності батьків (законних представників) та за обов'язкової участі практичного психолога або соціального педагога.
- Батьки можуть надати письмову згоду на вислуховування дитини без їхньої участі. Дитина має право подати інформацію у письмовій формі.
- Факт вислуховування, форма проведення та зміст висловленої позиції обов'язково фіксуються в матеріалах розгляду Комісії.

VI. Заходи виховного впливу та психолого-педагогічний супровід

6.1. Заходи виховного впливу затверджуються Комісією і направлені на відновлення та нормалізацію стосунків, корекцію поведінки кривдника та надання психологічної допомоги постраждалим і свідкам.

6.2. **Правила застосування заходів примирення:**

Заходи, спрямовані на примирення сторін, допускаються **виключно**:

- за добровільною згодою постраждалої дитини та її батьків;
- за умови відсутності ризику повторного насильства чи шкоди;
- з урахуванням висновку практичного психолога.

6.3. **Рішення Комісії щодо заходів виховного впливу має містити:**

- мету, конкретні завдання, зміст, методи та форми заходів;
- критерії оцінки результатів та строки виконання;
- відповідальних суб'єктів (педагоги, психолог, соціальні служби, поліція);
- обґрунтування відповідності заходів найкращим інтересам кожної залученої дитини.

6.4. **Програми корекції та реабілітації:**

- Діти, які вчинили булінг або постраждали від нього, мають право на послуги із соціально-психологічної реабілітації згідно з Постановою КМУ № 585.
- У разі наявності рішення суду про направлення кривдника для проходження корекційної програми керівник Ліцею зобов'язаний сприяти її проходженню.
- За відсутності рішення суду Комісія може рекомендувати проходження такої програми на добровільній основі (для дітей до 16 років — за згодою батьків).
- Комісія також може рекомендувати проходження Типової програми підтримки для осіб, які постраждали від булінгу або стали його свідками.

6.5. Психологічний супровід здійснюється практичним психологом Ліцею і включає діагностику, консультації, розробку індивідуальних планів підтримки та моніторинг емоційного стану учасників освітнього процесу.

VII. Контроль, відповідальність та інформування

7.1. Усі нові працівники Ліцею ознайомлюються з цим Положенням під підпис протягом 5 робочих днів з дня початку роботи.

7.2. Працівники Ліцею несуть відповідальність згідно із законодавством України за приховування фактів насильства, неповідомлення уповноважених органів або затримку вжиття заходів реагування.

7.3. Про невиконання або неналежне виконання Ліцеєм дій щодо запобігання насильству може бути повідомлено уповноваженій особі (координатору) в органах виконавчої влади чи місцевого самоврядування з питань запобігання та протидії насильству.

VIII. Додатки

1. **Додаток 1.** Форма первинного повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини (згідно з Постановою КМУ № 658).
2. **Додаток 2.** Форма Журналу обліку внутрішніх інцидентів / Журнал безпеки (згідно з Постановою КМУ № 658).
3. **Додаток 3.** Анкета анонімного опитування для дітей (згідно з Постановою КМУ № 658).

Додаток 1
до Положення
про запобігання та протидію насильству
та жорстокому поводженню з дітьми
у Манявському ліцеї

ФОРМА
первинного повідомлення про підозру
на випадок насильства щодо дитини

_____
(найменування закладу освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури і спорту, оздоровлення та відпочинку, молодіжних центрів, дитячих та молодіжних громадських об'єднань, інших громадських об'єднань, що є суб'єктами молодіжної роботи, які контактують з дітьми)

Дата події або виявлення: _____ _____ 20____ р.

1. Інформація про дитину:

прізвище _____

ім'я _____

по батькові (за наявності) _____

вік дитини: _____

соціальний статус (за потреби):

дитина з інвалідністю;

дитина-сирота;

дитина, позбавлена батьківського піклування;

інше: _____.

2. Інформація про особу, яка повідомляє:

прізвище _____

ім'я _____

по батькові (за наявності) _____

найменування посади: _____

контактний номер телефону: _____.

Опис ситуації:

_____
(зазначити максимально докладно, що сталося, коли, де, хто був присутній)
_____
_____
_____
_____
_____.

3. Інформація про ознаки насильства/поведінку дитини:

тілесні ушкодження;

страх, уникання контакту;

розповіді про образи/тиск;

інше: _____.

4. Інформація про вжиті заходи (на момент заповнення):

поінформовано відповідальну особу закладу;

поінформовано батьків/інших законних представників;

поінформовано службу у справах дітей;

поінформовано уповноважений підрозділ органів Національної поліції;

інше _____.

_____ _____

(підпис особи, яка заповнює первинне повідомлення) (дата)

Додаток 2

до Положення
про запобігання та протидію насильству
та жорстокому поводженню з дітьми
у Манявському ліцеї

ФОРМА
реєстрації внутрішнього інциденту (журналу безпеки)

№ з/п	Інформація про спосіб отримання повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини (звернення (повідомлення): усне/письмове)	Прізвище, ім’я дитини	Тип ситуації*	Заходи реагування	Результат**	Підпис відповідальної особи

*Зазначається факт про фізичне/психологічне насильство/булінг/спробу втечі/інше.
**Зазначається, чи поінформовано органи, надано допомогу, припинено контакт тощо.

Додаток 3
до Положення
про запобігання та протидію насильству
та жорстокому поводженню з дітьми
у Манявському ліцеї

АНКЕТА
анонімного опитування для дітей*

1. Чи почувався (почувалася) ти в безпеці під час перебування у закладі?

так, завжди;

інколи;

ні.

2. Як до тебе ставилися дорослі?

з повагою;

байдуже;

іноді грубо або несправедливо.

3. Чи були випадки, коли хтось із працівників (закладу освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури і спорту, оздоровлення та відпочинку, молодіжних центрів, дитячих та молодіжних громадських об'єднань, інших громадських об'єднань, що є суб'єктами молодіжної роботи, які контактують з дітьми), інших залучених фахівців або дітей тебе лякав, ображав або погрожував?

так;

ні.

4. Чи знаєш ти, до кого можна звернутися за допомогою?

так;

ні.

5. Що б ти хотів (хотіла) покращити для того, щоб було безпечніше?

(відкрите поле)

_____

_____

_____

_____.

_____

*Анкета заповнюється дітьми у доступному форматі.